

Anonymizovaná verze

Shrnutí C-799/19 - 1

Věc C-799/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

30. října 2019

Předkládající soud:

Okresný soud Košice I (Okresní soud v Košicích I, Slovensko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

5. srpna 2019

Žalobkyně:

NI

OJ

PK

Žalovaná:

Sociální pojišťovna

USNESENÍ

Okresní soud v Košicích I [omissis] [jméno soudkyně] ve sporu **žalobkyně 1. NI** [omissis] [datum narození a adresa bydliště] Hniezdne, 2. **OJ** [omissis] [datum narození a adresa bydliště] Hniezdne a 3. **nezl. PK** [omissis] [datum narození a adresa bydliště] Hniezdne, [omissis] proti **žalované: Sociálna poisťovňa**, se sídlem v Bratislavě, [omissis] pobočka Košice, [omissis] [adresa sídla pobočky] o **zaplacení částky 49.790,85 eur s přísl.**

r o z h o d l:

I. Podle § 162 odst. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku (občanský soudní řád) se řízení přerušuje.

II. Soudnímu dvoru Evropské unie se předkládají následující otázky:

1. Je třeba článek 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele vykládat v tom smyslu, že pojem „nesplacené pohledávky zaměstnanců, které vyplývají z pracovních smluv“ zahrnuje rovněž nemajetkovou újmu, která vznikla v důsledku úmrtí zaměstnance způsobené pracovním úrazem?
2. Je třeba článek 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele vykládat v tom smyslu, že se za zaměstnavatele v platební neschopnosti považuje i zaměstnavatel, vůči kterému byl sice podán návrh na výkon rozhodnutí v souvislosti se soudem přiznaným nárokem na náhradu nemajetkové újmy způsobené úmrtím zaměstnance v důsledku pracovního úrazu, avšak pohledávka byla v exekučním řízení prohlášena za nedobytnou pro nemajetnost zaměstnavatele?

Odůvodnění:

- 1 Dne 16. října 2003 došlo k úmrtí RL, [omissis], [datum narození], který byl zaměstnán u zaměstnavatele KF [omissis] [datum narození] bytem [omissis] [adresa bydliště] Košice, (dále jen „zaměstnavatel“), a to při pracovním úrazu, za který nese zaměstnavatel odpovědnost.
- 2 NI (dále jen „první žalobkyně“) byla v okamžiku úmrtí manželkou zemřelého RL a OJ (dále jen „druhá žalobkyně“) a nezl. PK (dále jen „třetí žalobkyně“) jsou dcery zemřelého RL.
- 3 Žalobou podanou k Okresnímu soudu Košice II (okresní soud Košice II) dne 21. Dubna 2004 se žalobkyně domáhaly náhrady škody za smrtelný pracovní úraz zemřelého RL. Tato náhrada škody byla složena z jednorázové náhrady škody ve výši 16 596,95 eur pro každou žalobkyni a z náhrady nemajetkové újmy ve výši 16 596,95 eur pro každou žalobkyni.
- 4 V důsledku procesního postupu soudu (vyloučení dotčené věci k samostatnému řízení) byl nárok na náhradu škody a na náhradu nemajetkové újmy předmětem zvláštního rozhodnutí v samostatných řízeních.
- 5 Rozsudkem Okresního soudu Košice II (okresní soud Košice II) [omissis] [údaje o spisové značce] ze dne 14. června 2016 byla žalobkyním vůči žalovanému zaměstnavateli přiznána náhrada škody v celkové výši 49.790,85 eur (3 x po částce 16 596,95 eur). Tuto náhradu škody za pojištěného zaměstnavatele dobrovolně uhradila správa sociálního zabezpečení jako záruční instituce dne 16. září 2016 v plném rozsahu v rámci zákonného pojištění zaměstnavatele v případě pracovního úrazu.

- 6 Rozsudkem Okresného súdu Košice II (okresní soud Košice II) [omissis] [údaje o spisové značce] ze dne 29. května 2012 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Košicích (krajský soud v Košicích, Slovensko) [omissis] [údaje o spisové značce] ze dne 15. srpna 2013 byla žalobkyním přiznána vůči žalovanému zaměstnavateli náhrada nemajetkové újmy v celkové výši 49 790,85 EUR (3 x 16.596,95 eur). Tuto pravomocně přiznanou náhradu nemajetkové újmy odmítla správa sociálního zabezpečení poskytnout žalobkyním za pojištěného zaměstnavatele z důvodu, že podle jejího názoru náhrada škody při pracovních úrazech nezahrnuje náhradu nemajetkové újmy.
- 7 Exekuční řízení, které vede exekuční úřad [omissis] [jméno exekutora a údaje o spisové značce] vůči zaměstnavateli za účelem vymáhání náhrady nemajetkové újmy, nebylo úspěšné a ani nevedlo alespoň k částečné úhradě pohledávky z důvodu její nedobytnosti kvůli platební neschopnosti zaměstnavatele.
- 8 Jelikož správa sociálního zabezpečení odmítla uhradit nemajetkovou újmu a pohledávka vůči zaměstnavateli byla nevymahatelná, podaly žalobkyně k Okresnému soudu Košice II (okresní soud Košice II) proti správě sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) žalobu, kterou se domáhají zaplacení pravomocně přiznané náhrady nemajetkové újmy v celkové výši 49.790,85 eur za pojištěného zaměstnavatele z titulu zákonného pojištění občanskoprávní odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu.
- 9 Žalobkyně podaly současně návrh na přerušování řízení podle § 162 odst. 1 písm. c) CSP za účelem podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce k Soudnímu dvoru Evropské unie, aby odpověděl na otázky týkající se výkladu ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele, která se vztahují na rozhodnutí o pohledávce žalobkyň.

II

Unijní právo a vnitrostátní právo

- 10 Při rozhodování o položení předběžných otázek vycházel soud zejména z bodu 4 odůvodnění, čl. 1 odst. 1, čl. 2 odst. 1, článků 3, 8 a 16 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (dále jen „směrnice 2008/94/ES“) a článku 20 Listiny základních práv Evropské unie.
- 11 Bod 4 odůvodnění směrnice 2008/94/ES uvádí, že za účelem zajištění přiměřené ochrany dotyčných zaměstnanců je třeba definovat stav platební neschopnosti s ohledem na vývoj právních předpisů členských států v této oblasti a zahrnout pod tento pojem též jiná úpadková řízení než likvidaci. V této souvislosti by měly mít členské státy možnost stanovit, aby se za účelem založení platební povinnosti záruční instituce, pokud platební neschopnost vyústí v několik úpadkových řízení, tato situace považovala za jediné úpadkové řízení.

- 12 Podle čl. 1 odst. 1 směrnice 2008/94 se tato směrnice „vztahuje na pohledávky zaměstnanců vznikající z pracovních smluv nebo pracovních poměrů vůči zaměstnavatelům, kteří se nacházejí v platební neschopnosti ve smyslu čl. 2 odst. 1.“
- 13 Podle čl. 2 odst. 1 směrnice 2008/94/ES je pro účely této směrnice zaměstnavatel považován za platebně neschopného, pokud bylo na základě platební neschopnosti zaměstnavatele požádáno o zahájení kolektivního řízení podle příslušných právních a správních předpisů členského státu, jehož součástí je částečné nebo úplné zabavení aktiv zaměstnavatele a jmenování likvidátora nebo osoby s podobnou funkcí, pokud orgán, který je příslušný na základě zmíněných právních a správních předpisů:
 - a) buď rozhodl o zahájení řízení,
 - b) nebo konstatoval konečné zavření podniku nebo provozovny zaměstnavatele a nedostatek volných aktiv opravňujících k zahájení řízení.
- 14 Článek 3 první věta směrnice 2008/94/ES stanoví, že členské státy přijmou opatření nezbytná k tomu, aby záruční instituce zajišťovaly, s výhradou článku 4, úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců, které vyplývají z pracovních smluv nebo z pracovních poměrů, včetně, pokud tak stanoví vnitrostátní právo, odstupného při skončení pracovního poměru.
- 15 Podle čl. 3 druhé věty směrnice 2008/94/ES přebírá záruční instituce nesplacené mzdové pohledávky za období přede dnem určeným členským státem nebo případně po něm.
- 16 Článek 8 směrnice 2008/94/ES stanoví, že členské státy zajistí, aby byla přijata nezbytná opatření na ochranu zájmů zaměstnanců a osob, které již odešly z podniku nebo provozovny zaměstnavatele ke dni vzniku platební neschopnosti zaměstnavatele, pokud jde o nabytá nebo nabývaná práva na starobní důchody, včetně pozůstalostních důchodů, na základě doplňkových zaměstnaneckých nebo mezioborových systémů sociálního zabezpečení, které stojí mimo vnitrostátní zákonné systémy sociálního zabezpečení.
- 17 Podle článku 11 směrnice 2008/94/ES se tato směrnice nedotýká možnosti členských států uplatňovat nebo přijímat právní a správní předpisy, které jsou pro zaměstnance příznivější. Provádění této směrnice za žádných okolností nesmí sloužit k odůvodnění jakéhokoli zhoršení stavu, který již existuje v každém členském státě, a obecné úrovně ochrany zaměstnanců v oblasti, na kterou se tato směrnice vztahuje.
- 18 Podle čl. 16 první věty se směrnice 2008/94/ES ve znění aktů uvedených v části A přílohy XII zrušuje, aniž jsou dotčeny povinnosti členských států týkající se lhůt pro provedení uvedených směrnic ve vnitrostátním právu a jejich použitelnost stanovených v části C přílohy I.

- 19 Podle čl. 16 druhé věty směrnice 2008/94/ES se odkazy na zrušenou směrnici považují za odkazy na tuto směrnici v souladu se srovnávací tabulkou obsaženou v příloze II.
- 20 Podle článku 20 Listiny základních práv Evropské unie jsou si před zákonem všichni rovni.
- 21 Na nárok žalobkyň na náhradu nemajetkové újmy, který byl uplatněn na základě zákonného pojištění občanskoprávní odpovědnosti zaměstnavatele za škodu, se vztahují následující vnitrostátní právní předpisy:
- 22 Podle § 195 odst. 1 zákona č. 311/2001 Z.z., Zákoník práce (zákoník práce, dále jen „zákoník práce“), ve znění platném do roku 31. prosince 2003, pokud došlo u zaměstnance při plnění jeho pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k úrazu nebo k jeho úmrtí úrazem (pracovní úraz), nese za takto vzniklou škodu odpovědnost zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v okamžiku pracovního úrazu v pracovním poměru.
- 23 Ustanovení § 204 odst. 1 zákoníku práce ve znění platném do 31. prosince 2003 stanoví, že pokud zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zemřel, je v rámci odpovědnosti zaměstnavatele poskytnuta
- a) náhrada účelně vynaložených výdajů spojených s jeho léčením;
 - b) náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem;
 - c) náhrada nákladů na výživu pozůstalých;
 - d) jednorázová náhrada škody pozůstalým;
 - e) náhrada majetkové újmy; § 192 odst. 3 se rovněž použije.
- 24 Podle ustanovení § 44a odst. 2 zákona č. 274/1994 Z.z., o správě sociálního zabezpečení ve znění platném do 31. prosince 2003 (dále jen „zákon č. 274/1994“) má zaměstnavatel právo, aby při vzniku pojistné události správa sociálního zabezpečení uhradila prokázané nároky na náhradu škody na zdraví způsobené pracovním úrazem, k němuž došlo během trvání pojištění odpovědnosti za škodu, a nemoci z povolání, která byla poprvé prokázaná během pojištění odpovědnosti za škodu.
- 25 Podle ustanovení § 44a odst. 3 zákona č. 274/1994 Z.z. je pojistnou událostí poškození zdraví nebo úmrtí v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.
- 26 Podle ustanovení § 44 odst. 4 zákona č. 274/1994 Z.z., pokud rozhoduje o náhradě škody příslušný soud, platí, že k pojistné události došlo až v okamžiku, kdy rozhodnutí, na jehož základě má správa sociálního zabezpečení plnit, nabylo právní moci.

- 27 Podle ustanovení § 3 odst. 2 první a čtvrté věty zákona č. 7/2005 ze Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon č. 7/2005 o konkurzu a reštrukturalizaci a o změně některých zákonů) je fyzická osoba v platební neschopnosti, pokud není schopna splnit 180 dní po uplynutí lhůty splatnosti alespoň jeden peněžní závazek. Jestliže nelze peněžitou pohledávku vymáhat vůči dlužníkovi exekucí nebo dlužník nesplnil povinnost, která mu byla uložena na základě výzvy podle § 19 odst. 1 písm. a), má se za to, že je v platební neschopnosti.

III.

Relevance otázek a důvody jejich položení

- 28 Do působnosti unijního práva patří i ochrana zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele, která je upravena ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele.
- 29 Vzhledem k právní povaze a účinkům směrnice ponechala směrnice členským státům určitý prostor pro uvážení, pokud jde o mechanismus a vnímání prostředků k zajištění ochrany pohledávek vyplývajících z pracovních smluv nebo pracovních poměrů ve vztahu k jejich zaměstnavateli v případě platební neschopnosti, přičemž tato úvaha je omezena povinností státu splnit účel těchto směrnic, a sice zajistit spravedlivou ochranu všech práv vyplývajících z pracovněprávního vztahu vůči zaměstnavateli v platební neschopnosti, přinejmenším v rozsahu vyplývajícím ze směrnice, a zároveň umožnit členskému státu, aby v této oblasti přijal právní předpisy nebo opatření, která jsou příznivější pro zaměstnance (článek 11).
- 30 Jedním z opatření na ochranu zaměstnanců v případě platební neschopnosti je podle vnitrostátního práva rovněž institut zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou pracovním úrazem, která zaručuje vyplacení náhrady škody vzniklé v důsledku pracovního úrazu záručním institucí - správou sociálního zabezpečení za pojištěného zaměstnavatele přímo oprávněným osobám.
- 31 Vzhledem k dobrovolnému vyplacení nároku na náhradu škody přímo žalobkyním ze strany správy sociálního zabezpečení namísto zaměstnavatele je nesporné, že vnitrostátní právo v případě platební neschopnosti zaměstnavatele v § 204 odst. 1 zákoníku práce ve spojení s § 44a odst. 2 zákona č. 274/1994 Z.z. zaručuje přímý nárok nejen zaměstnance na náhradu „újm na zdraví“, ale v případě úmrtí i pozůstalým osobám nárok na náhradu újmy, která jim vznikla v důsledku pracovního úrazu.
- 32 S ohledem na toto dobrovolné plnění náhrady škody žalobkyním záruční institucí, jakož i s ohledem na rozsah nároků, za které nese zaměstnavatel odpovědnost v případě úmrtí zaměstnance podle § 204 odst. 1 zákoníku práce, je nesporné, že i když v § 44a odst. 2 je výslovně jako zajištěný nárok ze zákonného pojištění

uveden pouze „škoda na zdraví zaměstnance“, povinnost záruky správy sociálního zabezpečení se vztahuje rovněž na právo na náhradu škody pozůstalým osobám.

- 33 Spornou skutečností tak zůstalo posouzení otázky, zda povinnost záruční instituce nahradit škodu způsobenou pracovním úrazem se s ohledem na pojem škoda v § 44a odst. 2 zákona č. 274/1994 Z.z. vztahuje rovněž na náhradu nemajetkové újmy.
- 34 Vzhledem k tomu, že předkládající soud má pochybnosti o tom, zda restriktivní výklad pojmu „škoda“ provedený záruční institucí je s ohledem na ochranu pohledávek v případě platební neschopnosti zaměstnavatele a stávající judikaturu Soudního dvora Evropské unie, slučitelný s ustanoveními směrnice 2008/94/ES a povinností výkladu vnitrostátního práva v souladu s unijním právem, má předkládající soud za to, že první předběžná otázka je opodstatněná, a to s ohledem na tyto skutečnosti:
- 35 I když směrnice v článku 3 pojem „nesplacené pohledávek zaměstnanců, které vyplývají z pracovních smluv“, neupřesňuje pozitivním taxativním výčtem vzhledem k tomu, že obsahuje přesnou úpravu omezení záruky nároků, jejichž vyplacení je členský stát oprávněn vyloučit nebo omezit, je třeba odůvodněně vycházet z toho, že směrnice s ohledem na své cíle a účel neumožňuje svévolně vyloučit nebo omezit úhradu pohledávek vyplývajících z pracovních smluv.
- 36 Směrnice 2008/94/ES stanoví možnosti omezení záruky vyplacení nároků vyplývajících z pracovních smluv nebo pracovních poměrů ze strany členského státu, pokud jde o možnost vyloučit některé kategorie zaměstnanců (čl. 1 odst. 1), pokud jde o možnost omezit dobu trvání období, za které má záruční instituce uhradit nesplacené pohledávky (článek 4), a pokud jde o opatření k zamezení zneužívání (článek 12), přičemž právo na náhradu škody vyplývající z pracovního úrazu není součástí nároků, které by členské státy mohly vyloučit.
- 37 Vzhledem k tomu, že je krom toho nesporné, že mezi nároky, které záruční instituce vyplácí v případě platební neschopnosti zaměstnavatele, patří i náhrada škody v souvislosti s pracovním úrazem pozůstalým osobám, klíčovou otázkou zůstává, zda pojem „škoda“ v souvislosti s pracovním úrazem zahrnuje rovněž náhradu nemajetkové újmy.
- 38 V tomto ohledu je třeba zohlednit rovněž stávající judikaturu Soudního dvora Evropské unie, který v rozhodnutí ve věci žalobkyně Kataríny Haasové proti žalovaným Rastislavu Petříkovi a Blance Holingové (C-22/12) uvedl, pokud jde o nárok, který zahrnuje povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, že „pod pojem škoda na zdraví spadá jakákoli újma, pokud vnitrostátní právo použitelné na spor upravuje nárok na její náhradu z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného, která vychází ze zásahu do osobnostní integrity, což zahrnuje jak fyzické, tak psychické utrpení.“
- 39 I když se výše uvedené rozhodnutí týkalo povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, s ohledem

na účel zákonného pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu při pracovním úraze není důvod se odchýlit od tohoto výkladu ani v případě nároků, které jsou pokryty zákonným pojištěním občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou pracovním úrazem.

- 40 Účelem zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou pracovním úrazem je zajistit odškodnění poškozeným v důsledku pracovního úrazu, kterého lze dosáhnout pouze v případě, že je pojistitel povinen vyplatit za pojištěného poškozeným veškeré pohledávky, za které nese odpovědnost podle vnitrostátního práva viník. Je nesporné, že usmrcení zaměstnance je nejzávažnějším důsledkem pracovního úrazu.
- 41 Pokud podle vnitrostátního práva tedy usmrcení při pracovním úrazu vede ke vzniku občanskoprávní odpovědnosti za škodu, jakož i k občanskoprávní odpovědnosti za neoprávněný zásah do osobnostních práv prostřednictvím poskytnutí náhrady nemajetkové újmy, musí se i na nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené pracovním úrazem vztahovat pojistné plnění.
- 42 Opačný výklad by vedl k absurdní situaci, kdy v případě, že by zaměstnanec utrpěl pracovní úraz při dopravní nehodě, by poškozeným byla náhrada nemajetkové újmy poskytnuta z povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, ale v ostatních případech pracovních úrazů způsobených z jiné příčiny by poškozeným náhrada nemajetkové újmy bez jakéhokoli rozumného odůvodnění poskytnuta nebyla, a to navíc ve vztahu k záruční instituci, která je institucí zřízeným státem.
- 43 V případě vzniku platební neschopnosti zaměstnavatele by tato situace vedla k neexistenci jakékoli ochrany pohledávky vyplývající z pracovního poměru v případě platební neschopnosti zaměstnavatele, tedy k nevymahatelnosti této pohledávky.
- 44 Tato situace by současně znamenala porušení zásady rovnosti účastníků občanskoprávních vztahů, jakož i neoprávněné zvýhodnění garanční instituce vůči soukromoprávním pojistitelům, což by vedlo k porušení článku 20 Listiny základních práv Evropské unie.
- 45 V tomto ohledu je třeba rovněž zohlednit, že i v jiných případech, kdy měl Soudní dvůr provést výklad obdobných pojmů škoda či újma uvedených v jiných unijních legislativních nástrojích nebo v mezinárodních úmlouvách, jichž je Evropská unie signatářem, Soudní dvůr vždy vycházel z výkladu těchto pojmů, který se rovněž vztahuje na nemajetkovou újmu.
- 46 V rozsudku Leitner (rozsudek ze dne 12. března 2002, C-168/00) Soudní dvůr Evropské unie provedl výklad pojmu „škoda“ uvedený v článku 5 směrnice Rady ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy v tom smyslu, že se vztahuje na nemajetkovou újmu.

- 47 V rozsudku Walz (rozsudek ze dne 6. května 2010, C-63/09) vnitrostátní soud žádal o upřesnění, zda pojem „škoda“, na němž je založen čl. 22 odst. 2 Úmluvy o sjednocení některých pravidel pro mezinárodní leteckou dopravu (Montrealská úmluva), který stanoví omezení odpovědnosti leteckého dopravce za škodu způsobenou mimo jiné v důsledku ztráty zavazadel, je třeba vykládat v tom smyslu, že zahrnuje jak majetkovou, tak i nemajetkovou újmu. Soudní dvůr Evropské unie přezkoumal pojem „škoda“ s ohledem na pravidla obecného mezinárodního práva a na otázku odpověděl kladně. Obdobně v rozsudku Sousa Rodríguez a další (rozsudek ze dne 13. října 2011, C-83/10) Soudní dvůr dospěl k témuž závěru při výkladu pojmu „další náhrady“ uvedeného v článku 12 nařízení (ES) č. 261/2004 o právech cestujících v letecké dopravě a rozhodl, že pojem „další náhrady“ je třeba vykládat v tom smyslu, aby umožnil vnitrostátním soudům přiznat náhradu škody, která zahrnuje nemajetkovou újmu.
- 48 I když se výše uvedená rozhodnutí týkala výkladu jiných směrnic, ze závěrů Soudního dvora Evropské unie zjevně vyplývá potřeba jednotného výkladu pojmu škoda, která je založena na zásadě úplné náhrady škody, která zahrnuje jak majetkovou, tak i nemajetkovou újmu.
- 49 S ohledem na tyto skutečnosti, pokud Soudní dvůr Evropské unie při odpovědi na první předběžnou otázku dospěje k závěru, že pojem „nesplacené pohledávky vyplývající z pracovních smluv“ musí být vykládán v tom smyslu, že tyto nároky zahrnují i nemajetkovou újmu, která vznikla v důsledku úmrtí zaměstnance způsobené pracovním úrazem, na základě použití výkladu vnitrostátního práva v souladu s unijním právem tak umožní soudu provést široký výklad pojmu „škoda na zdraví“ při pracovním úrazu tak, že tato škoda zahrnuje i nemajetkovou újmu.
- 50 Vzhledem ke skutečnosti, že předpokladem poskytnutí ochrany nesplacených pohledávek vyplývajících z pracovních smluv je podle směrnice stav platební neschopnosti zaměstnavatele, druhá předběžná otázka se týká výkladu pojmu „platební neschopnost“, a to s ohledem na následující skutečnosti:
- 51 V projednávané věci je nesporné, že nárok na náhradu nemajetkové újmy je vůči bývalému zaměstnavateli KF nedobytnou pohledávkou. Zaměstnavatel je fyzickou osobou, která není podnikatelem, nevlastní zpeněžitelný majetek, jeho jediným příjmem je invalidní důchod a má několik dalších nezaplacených dluhů. Skutečnost, že v případě žalobkyň je zaměstnavatel v platební neschopnosti, vyplývá ze zprávy exekutora o stavu řízení o výkonu rozhodnutí ze dne 15. prosince 2014.
- 52 V souvislosti s platební neschopností zaměstnavatele je třeba v případě žalobkyň zdůraznit, že vzhledem k tomu, že soudní rozhodnutí, kterým byla zaměstnavateli uložena povinnost poskytnout žalobkyním náhradu škody (rozsudek Okresního soudu Košice II (okresní soud Košice II [omissis] [údaje o spisové značce] ze dne 29. května 2012 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Košiciach (krajský soud v Košicích) [údaje o spisové značce] ze dne 15. srpna 2013), bylo vydáno více než 10 let po úrazu zemřelého RL, nebylo v projednávané věci možné zahájit

vůči zaměstnavateli úpadkové řízení, které by navíc bylo vzhledem k nemajetnosti zaměstnavatele pouze formálním krokem spojeným se značnou finanční a administrativní zátěží.

- 53 Vůči zaměstnavateli sice nebylo formálně zahájeno úpadkové řízení na základě zákona č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon č. 7/2005 o konkurzu a reštrukturalizaci a o změně některých zákonů), avšak podle § 3 odst. 2 č. 7/2005 se v případě nevymahatelnosti pohledávky považuje v úpadkovém řízení fyzická osoba za platebně neschopnou.
- 54 I když čl. 2 odst. 1 směrnice 2008/94/ES spojuje stav platební neschopnosti především s formálním kolektivním nebo likvidačním řízením, současně z bodu 4 odůvodnění vyplývá potřeba širokého chápání pojmu platební neschopnost v zájmu spravedlivé ochrany dotčených nároků, což vytváří prostor pro závěr ve prospěch širokého výkladu pojmu platební neschopnosti, a to navíc v situaci, kdy samotné vnitrostátní právo (§ 3 odst. 2 zákona č. 7/2005) vychází ze zákonné domněnky platební neschopnosti fyzické osoby s nedobytnou pohledávkou v exekučním řízení.
- 55 Pro tento závěr hovoří i rozsudek Soudního dvora C-6/90 a C-9/90 ve spojených věcech Francovich a Bonifaci v. Italská republika ze dne 19. listopadu 1991, kdy v projednávané věci (pana Francoviche) byla konstatována platební neschopnost zaměstnavatele pouze v exekučním řízení (vyhotovení protokolu exekutorem o neúspěšném výkonu rozhodnutí), což Soudní dvůr považoval za dostatečné pro prokázání stavu platební neschopnosti zaměstnavatele, jelikož provedl dále přezkum ve věci samé.
- 56 Vzhledem k těmto skutečnostem je třeba směrnici 2008/94/ES vykládat v tom smyslu, že za platebně neschopného je třeba považovat i zaměstnavatele, vůči němuž byla konstatována v exekučním řízení platební neschopnost z důvodu, že pohledávky jsou nedobytné pro jeho nemajetnost.
- 57 Vzhledem k tomu, že k dotčenému pracovnímu úrazu došlo dne 16. října 2003, tedy před přistoupením Slovenské republiky k Evropské unii, považoval soud za nutné přezkoumat rovněž pravomoc Soudního dvora Evropské unie odpovědět na předběžnou otázku z hlediska časového (*ratione temporis*).
- 58 Z judikatury Soudního dvora EU vyplývá zásada, podle které ve světle pravomoci *ratione temporis* je Soudní dvůr v zásadě příslušný k odpovědi na předběžné otázky, jejichž skutkové okolnosti nastaly po přistoupení členského státu k EU, z čehož jsou však přípustné výjimky.
- 59 Pravomoc Soudního dvora Evropské unie odpovědět na předběžnou otázku s ohledem na rozhodovací praxi existuje rovněž v případech, kdy skutkové okolnosti nastaly před přistoupením členského státu k Unii, avšak vyvíjely se i po jeho přistoupení, jakož i v případě, kdy příslušné orgány členského státu přijaly ve

věci až po přistoupení rozhodnutí, které má konstitutivní účinky (například rozsudek Soudního dvora ve věci C-64/06 ze dne 14. června 2007).

- 60 Tak je tomu i ve věci žalobkyň, jelikož skutkové okolnosti jejich případu (smrtelný úraz zemřelého RL jako pojistná událost), které zakládají nárok žalobkyň na vyplacení plnění vůči žalované, sice nastaly v roce 2003, avšak rozhodnutí o nároku žalobkyň vůči pojištěnému zaměstnavateli, tedy rozsudek Okresného soudu Košice II (okresní soud Košice II) [omissis] ze dne 29. května 2012 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Košiciach (krajský soud v Košicích) ze dne 15. srpna 2013, bylo vydáno dlouho po přistoupení Slovenské republiky k Evropské unii.
- 61 Krom toho je třeba v této souvislosti zohlednit rovněž okamžik vzniku nároku vůči garanční instituci stanovený vnitrostátním právem, které v § 44a odst. 4 zákona č. 274/1994 stanoví, že pokud o náhradě škody vzniklé v důsledku pracovního úrazu rozhoduje soud, platí, že pojistná událost nastala až v okamžiku, kdy rozhodnutí, podle něhož je správa sociálního zabezpečení povinna plnit, nabylo právní moci, což platí i v projednávané věci.
- 62 Vzhledem k výše uvedenému je tedy třeba mít za to, že v projednávané věci má Soudní dvůr Evropské unie pravomoc odpovědět na předběžnou otázku.

IV. Závěr

- 63 Vzhledem k výše uvedeným důvodům, jakož i k tomu, že existuje obecný zájem na jednotném uplatňování unijního práva a stávající judikatura neposkytuje nezbytné vysvětlení v rámci zcela nového právního a skutkového rámce, dospěl soud k závěru, že je třeba požádat Soudní dvůr Evropské unie, aby odpověděl na předběžné otázky. Soud tedy podle § 162 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu a článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie přerušil řízení a rozhodl, jak je uvedeno ve výroku II.

[omissis][poučení o nemožnosti podat opravný prostředek]

V Košicích, dne 5. srpna 2019